

Politične stvari.

Renan o slovanstvu in nemštvu.

Znani Francoz Renan je na neko odprto pismo, ki ga je po časnikih razglasil znani nemški učenjak Straus slavo prepevaje Nemcem, odgovoril tudi z odprtim pismom 16. sept. l. l., v katerem mu dokazuje nevarno in pogubno pot prenapete nemške politike nasproti Slovanom. Po „Südslav. Corresp.“ posnamemo nekoliko vrstic iz tega zanimivega pisma, katero kaže, kako prevdarni Francoz sodi o pretirani nemški politiki. Tako-le piše med drugim:

„Nikar ne verjemite, da vi Nemci ste pomote bolj varni nego drugi. Poslednje leto so Vaši časniki res več vedeli kakor naši, al prav tako strastni, nemoralni in slepi so Vaši bili kakor naši. Oni ne vidijo strmečih gorá pred seboj — oni ne vidijo čedalje večega nasprotstva slovanske zavesti proti nemški, in to nasprotstvo je toliko, da pelje kedaj še do grozovitega boja. Oni ne vidijo, da se Francija bode umirajoča maščevala in Nemčiji do polnega povrnila vse zlo.

Naša (francoska) politika je politika pravice narodov, Vaša politika je politika plemen (Račen); mi mislimo, da je naša bolja. Razvrstovanje človeštva v plemena je žalovanja vredno; ono se opira na znanstveno pomoto, kajti celó malo držav je, kjer biva le eno pleme, in taka razvrstitev ne more konečno peljati do ničesa drugzga, kakor da bode — kakor v živalstvu — pleme pleme pokončati hotelo.

Kako morete misliti, da Slovani Vam ne bodo prav tistega storili, kar Vi delate družim, — Slovani, ki v vse Vaše stopinje stopajo in v vseh rečeh za Vami hodijo. Vsak pospeh nemštva je le pospeh slovanstva. Najmanjša stopinja do strogega zedinjenja Vašega je kažipot Slovanom, da se združijo tudi oni. Pogled v Avstrijo resnico mojih besed potrjuje. Čez 50 let se bodo Slovani spomnili, da ste Vi bili, katerim je ime „Slovani“ slično bilo z imenom „sklavi!“ (sužni); oni bodo sprevideli, kako dolgo let ste Vi slovansko pleme rabili za svoje namene; al Slovani so dvakrat močnejši memo Vas in kakor zmaj (drakon) Apokalypse, čegar rep tretji del zvezd pobriše, bode nekega dne trume centralne Azije seboj potegnil, starodavne varovance Dschingischana in Tamerlana. Koliko več vrednosti bi bilo, si v tacih časih varovati poziv na pamet, moraliteto in prijateljstvo načel. Mislite le na tako prihodnost, da kedaj severni in južni Slovani avstrijski, vsi slovanski narodi turškega cesarstva, ki gotovo pričakujejo osvobodjenja iz turškega jarma in ki so skoz in skoz južnaški vojaki, ter le voditelja potrebujejo — mislite le, da vsi ti narodi stopijo okoli ruskega velikana — kaj bode potem! In prav tako bode kakor je Macedonija postala središče Grškega, Piemont središče Italije, Prusija središče Nemčije. Naše stoletje je zmaga sužnih čez njihove gospodarje; Slovani so bili in so deloma še sužni. Takrat pa, ob dne maščevanja slovanskega, se bomo mi bolje počutili kakor Vi, prav tako kakor so Atenci pod rimskim cesarstvom še slavonosni bili, Sparta pa je že zginila.

Varujte se narodopisja (etnografije) ali prav za prav ne obračajte ga na politiko. Imena Vindobona (Dunaj), Borbitemagus (Worms), Moguntiacum (Mainz) so gališka; mi vendar teh mest od Vas ne bomo zahtevali; al če nekega dne pridejo Slovani, da Prusijo nazaj tirjajo, Pomorsko (Pomern), Šlezijo, Berolin — zato, ker vsa ta imena so slovanska; če isto storijo na Labi in Odri, kar ste Vi storili na Mozeli itd., kaj neki Vi k temu porečete? Narod ni

to kar pleme. Mala Švica, ki tako trdno stoji, šteje 3 jezike, 3 ali 4 plemena, dve veri.

Zapomnite si dobro: v našem stoletju, v katerem mrtvi iz grobov vstajajo, utegnejo se primeriti še čudne reči! Če se bode Nemčija preveč šopirila s svojim narodnim malikovanjem, bode čedalje bolj zgubovala moralni svoj vpliv. Če bode Nemec tako postopal kakor je zdaj začel, noben narod mu ne bode verjel drugzga, kakor da hoče gospodovati vsem, in če se bode tudi kazal najmiroljubnejšega, bal se ga bode vsak narod, češ, da se le od zunaj kaže prijatelj, v srcu pa je sovražnik.

Jugoslavenstvo slovstvo.

* *Rad jugoslavenstva akademije znanosti i umetnosti. Knjiga XVII.* Poslednja ta knjiga akademije jugoslavenstva obsega sledeče članke: O odnosjih medju Dubrovčani i Mletčani za ugar.-hrv. vladanja u Dubrovniku. Od S. Ljubića. — Kada i kako se preobrazi hrvatska kneževina u kraljevinu. Od dr. Fr. Račkoga. (Jako zanimiva razprava, koja nam kaže, da so hrvaški vladarji še na koncu 9. stoletja nosili naslov kneza (dux). — Sjeverna zora. Od Jos. Torbara. — Ždralovnice (Geraniaceae) pogledom na naravoslovnu vrst. Od dr. Jos. Kras. Šlosera. — Svečana sjednica: Besjeda predsjednika dr. Fr. Račkoga. Izvještaj tajnika dr. Gj. Daničića. — Književne obznane: Napredak slovinske filologije posljednjih godina III. Od dr. V. Jagića. Spomenici o Stjepanu malom. Ispisao iz mletačkog arhiva S. Ljubić. Od dr. Fr. Račkoga. — Izvodi iz zapisnika jugoslavenstva akademije znanosti i umjetnosti.

* „Slovanski pedagog“ — se imenuje časnik, ki bode za slovansko učiteljstvo v 5 slovanskih jezicah (tedaj tudi slovenski) v Pragi izhajati začel. Napoveduje se ta list talo-le: „Skoraj vsi slavjanski narodi v Avstriji gledajo bolje na šolski napredek pri Nemcih, Francozih in drugih neslovanskih narodih, kakor pa na to, kar so sorodna plemena v šolstvu storila. Iz vednega nasledovanja tujih vzorov in posnemanja tujih navad pa prihaja kvarjenje narodnosti, izvira slabljenje vlastne dušne plodnosti in na zadnje literarna odvisnost, s katero se narodi odvrčajo s prirojenega pota, na katerem edino se morejo v svoji individualni posebnosti uspešno izobražati in razvijati. Da se šolstvo slavjanskih narodov oslobodi takega škodljivega vpliva tujih literatur, treba, da bode to, kar je eno pleme izkusilo, na hasen vsem drugim plemenom. Iz tega, da se bodo sestavki tiskali v jeziku tistega naroda, čegar šolstva se tičejo, tedaj o šolstvu in literaturi slovenski po slovenski, o hrvaški in srbski po hrvaški in srbski, o poljski po poljski, o ruski po ruski, o česki po česki itd., dobivamo razen omenjene koristi tudi to prepričanje, da bode mnogim lažje naučiti se vseh teh sorodnih jezikov, kakor pa enega tujega. Da bode pa naš list mogel zadovaljati svoji nalogi, tega so nam porok vrli pedagogi vseh slavjanskih narodov, kateri so obljubili skrbeti za čast šolstva in njegove literature: za šolstvo hrvaško: Ivan Filipović, učitelj v Zagrebu, Mijat Stojanović, kotarski šolski nadzornik v Karlovcu, Václav Mařík, učitelj v Zagrebu, S. Cihlár, učitelj v Kraljevi v Primorji, in Bartel Francelj, učitelj realni v Varaždinu; — za šolstvo srbsko: Nikola Vukičević, profesor učiteljske škole v Somboru, Stev. D. Popović, profesor učiteljske škole v Budimu, Milan Gj. Miličević, urednik škole v Beogradu, Stevan Popović, profesor učiteljske škole v Kragujevcu; — za šolstvo dalmatinsko: Stjepan Buzolić, ravnatelj preparandije v Arbanasih kod Zadra; — za šolstvo